

Fazıl Küçük (1906-1984)

Devlet adamı, siyasetçi, toplum lideri, hekim ve gazetecidir. Kendini hekim, siyasetçi ve gazeteci olarak tanımlayan Dr. Fazıl Küçük, Kıbrıs Türk halkı nezdinde toplum lideri olarak tanınmaktadır.

14 Mart 1906'da Lefkoşa'ya bağlı Ortaköy'de doğmuştur. Babası Lefkoşa'nın tanınmış nalbant ve rençberlerinden Mehmet Hüseyin Küçük olup, annesi Pembe Hanım'dır. Bu evlilikten 7 çocuğu olan Küçük ailesinin 2. çocuğunun adı Mustafa Küçük ise de okuldaki öğretmeni tarafından Fadıl adı verildiğinden Mustafa Fadıl Küçük olarak anılmaktadır. 1945 yılında Fadıl adını değiştirerek, Fazıl adını almış ve bundan sonra Mustafa Fazıl Küçük veya sadece Fazıl Küçük olarak tanınmıştır.

1912'de Sarayönü Mektebi'nde başladığı ilköğrenimini, daha sonra kaydolduğu Tarakçı Mektebi'nde 1919 yılında tamamlamıştır. Aynı mektebin rüştiyesine devam eden Küçük, 1922'de buradan da mezun olmuştur. Ardından kardeşi Hüseyin'in daveti üzerine Mısır'a giderek, orada dört ay süreyle Fransızca ve Almanca kurslarına katılmıştır. Eğitimini tamamlamak için 1923'te Berlin'e gitmişse de Almanya'daki eğitim kurumlarının Lefkoşa'daki rüştiyeden alınan diplomayı tanımamaları üzerine İstanbul'a dönmeye karar vermiş ve İstanbul'da özel İstiklâl İdadisine kaydolmuştur. 15 Ağustos 1926'da adı geçen idadiden mezun olan Küçük, ardından Darülfünunun, bugünkü İstanbul Üniversitesi'nin Tıp Fakültesi'ne girmiş ve birinci sınıfını tamamladıktan sonra 12 Haziran 1929'da ilişğini keserek, aynı yıl içinde Paris Tıp Fakültesi'ne, oradan da 1933-1934 eğitim-öğretim yılında İsviçre'deki Lozan Üniversitesi'ne kaydını alarak tıp tahsilini tamamlamıştır.

İngiliz sömürge yönetiminin Türkiye'den mezun olan hekimlerin Kıbrıs'ta görev alamayacağını belirtmesi üzerine Lozan ve Paris kliniklerinde ihtisasını tamamlayarak, 20 Aralık 1935'te Dahiliye Mütahassısı olmuştur. Akciğer tüberkülozunun tanısı ve tedavisi üzerine ihtisasını tamamlamışsa da Kıbrıs'ta Türkler arasında kadın-doğum mütahassısı olmadığı gerekçesiyle ikinci ihtisasını jinekoloji dalında yapmış ve 1937 Mayıs'ında Kıbrıs'a dönmüştür.

Kıbrıs'ta serbest hekim olarak çalışmayı amaçlayan Dr. Küçük, İngiliz sömürge yönetiminin engellemeleriyle karşılaşmıştır. İngiltere'den mezun olmayan hekimlerin özel klinik açmayacağı belirtilmesi üzerine kamu hastanelerinde görev yapması istenmiş, ancak sömürge yönteminin emrinde çalışmayacağını belirterek reddetmiştir. Kısa bir süre sonra sömürge yönetimi tutumunu değiştirmiş ve özel klinik açmasına izin vermiştir. Sömürge yönetiminin ayrımcı tutumuna karşı kliniğinin dış duvarına "İsviçre'den Mezun" olduğuna ilişkin levha asmış ve tepkisini dile getirmiştir. Günümüzde de bu levha aynı yerinde durmaktadır.

Yaşadığı ortam ve aldığı eğitim sayesinde Fransızca, İngilizce ve Yunanca bilse de Türk kimliğine ve kültürüne önem verdiğinden başarılı Kıbrıs Türk gençlerine “Dr. Fazıl Küçük Bursu” vererek onları topluma kazandırmaya çalışmıştır.

1942’de Süheyla Hanım ile tanışıp nişanlanmış, ardından 2 Ekim 1946’da evlenmiş ve bu evliliğinden Pembe Akın ve Mehmet Akay adında iki çocuğu olmuştur.

Üniversite yıllarından itibaren Kıbrıs’taki Türk halkının sorunlarıyla ilgilenen ve Kavanin Meclisinin Türk üyelerine karşı siyasî tutum takınan Dr. Küçük, Ada’nın atanmış sömürge valilerince yönetilmesine karşı çıkmıştır. Ada’ya dönmesiyle birlikte *Masum Millet* ve *Söz* gazetelerinde Kıbrıslı Türklerin sorunlarıyla ilgili makaleler neşretmeye ve çözüm önerileri sunmaya başlamıştır. Bu sırada Kıbrıs Türk halkının tek lisesi olan Türk Lisesi’nin İngiliz idareciler tarafından yönetilmesine karşı çıkmış ve yazılarını bu minvalde yayımlamıştır. Halkın diğer sorunlarına da değinen Dr. Küçük, yazılarında evkaf müessesinin devri, müftülüğün ihyası, eğitim ve öğretimin yeniden yapılanması, şer’iye mahkemelerin kaldırılması ve medenî kanunun çıkartılması gibi konuları ele almıştır. Ona göre Kıbrıs Türk halkının Ada’da var olabilmesi için kendi müesseselerine kayıtsız şartsız hâkim olması gerekmektedir. Gerçi Kıbrıs Türk halkının köklü sorunlarına ondan önce değinen liderler olsa da bu sorunların çözümü, ancak onun döneminde olmuştur.

Genç bir doktor olarak Ada’ya geldiği günden itibaren hem Kıbrıs Türk halkının sorunlarıyla ilgilenmiş, hem de hekimlik mesleğini icra etmeye çalışmıştır. Özel kliniğinde köyden ve kazalardan gelen hastaları için Cuma günleri parasız muayene yapmakta, ilaç almaya gücü olmayanlara kendi yaptığı ilaçları vermekte veyahut eczaneden alınması gereken ilaçları kendi cebinden karşılamaktadır. Onun bu tutumu, cumhurbaşkanı yardımcısı olduğu döneme kadar sürmüştür.

Kıbrıs Türk halkının sorunlarını İngiliz sömürge yönetimine karşı, etkili bir şekilde savunan Dr. Küçük, mücadelecî kişiliği sebebiyle Kıbrıs Türk halkının arasında kısa sürede tanınmış ve toplum lideri olarak teveccüh görmüştür. Hekimliği ve siyaset yöntemi konusunda son derece titiz olan Dr. Küçük, kişisel ilişkilerinde samimi, şakacı, yardımsever ve hatırşınastır. Güçlü kişiliği ve mücadelecî tavrının yanı sıra Atatürk ilkelerine ve Türk kimliğine olan bağlılığıyla da dikkatleri çekmektedir.

21 Mart 1943’te ilk kez siyasete atılmış ve altı yıllığına Lefkoşa Belediye Meclisi azalığına seçilmiştir. Bu seçim, Rumların Enosis isteklerini bahane ederek 1931’de isyan etmelerinden ve İngiliz sömürge yönetiminin Ada’da uyguladığı topyekûn yasaklardan sonra yapılan ilk seçim olması, bu süreçten başarıyla çıkması ve muhaliflerine karşı zafer kazanması açısından önemlidir.

Ada’da çeşitli sebeplerden ötürü Türkçe gazetelerin yayınlanmaması üzerine Kıbrıs Türk halkının haklarını korumak, toplumsal mücadeleye liderlik etmek ve Türk varlığını korumak amacıyla 14 Mart 1942’de “Halkın Sesi” gazetesini çıkartmıştır. Bu gazeteyle Ada’daki Türklerin haklarını savunabileceğine inanmaktadır. Gazetesinde sömürge yönetimini eleştiren yazıların yayımlanması üzerine sömürge idarecileri tarafından İngiliz karşıtı (anti-British) olarak yaftalanmış ve gazetesi üç ay süreyle kapatılmıştır. Bu süre zarfında gazeteyi basacak kâğıt bulmakta zorlanmış, sömürge yönetiminin kâğıt vermemesi üzerine ise bu ihtiyacını karaborsadan fahiş fiyatla karşılamak zorunda kalmıştır. Bu sorun, Sömürgeler Bakanlığı’na yaptığı şahsi müracaatıyla aşılmış olsa da elindeki maddi birikiminin erimesine neden olmuştur. Bu zaman diliminde Halkın Sesi’nin kâğıt ihtiyacı bakkalarda kullanılan ambalaj kâğıdıyla karşılanmıştır.

Halkın Sesi gazetesinde köşe yazarlığı ve editörlük yapan ve bazı durumlarda (***) rumuzuyla yazı yazan Dr. Küçük,

gazeteci kimliğine vurgu yaparak “Ben tarafsız değilim; (aksine) tarafım; ama bağımsızım” sözleriyle gazetecilik mesleğine önem verdiğini ve gazetesini üçüncü çocuğu olarak gördüğünü belirtmiştir. Yazılarında genel olarak Kıbrıs meselesine, Rumların Enosis isteklerine, Kıbrıs Türk halkının aydınlatılmasına, toplumsal bilinç kazandırılmasına dikkat ettiği ve millî birliğe vurgu yaptığı görülmüştür. Bu yönü ile Halkın Sesi gazetesi, Kıbrıs Türk basın tarihinde yayımlanan en uzun ve kesintisiz tek gazetedir. Bütün baskılara rağmen gazetesini kapatmayan Dr. Küçük, Kıbrıs Türk mücadele tarihinde önemli bir yere sahiptir. Türk tezlerini uluslararası topluma duyurabilmek için gazetesini haftada bir İngilizce olarak *The Voice of The People* adıyla da yayımlamıştır.

Tüm siyasi yaşamı boyunca dört unsura dikkat etmiştir. Bunlardan ilki, Kıbrıs'ta Türk kimliğine, kültürüne ve varlığına önem vermek, ikincisi Rumların Enosis çabalarına karşı durmak, üçüncüsü Kıbrıs Türk halkının politik, ekonomik, eğitim ve toplumsal gelişimini sağlamak ve dördüncüsü modern Türkiye'nin yolundan giderek, Atatürk devrimlerine olan bağlılığını ve Türkiye'yle olan aidiyet duygusunu muhafaza etmek olmuştur. Bunun dışında Kıbrıs Türkü'nün istikbali için birlik ve beraberlik içinde olmayı kendine şiar edinmiş ve Ada sathındaki bütün Türk kuruluşlarının bir çatı altına toplanmasına büyük önem vermiştir.

Kıbrıs meselesinde Türkiyesiz bir çözümün mümkün olamayacağına vurgu yapmış ve her zaman için Türk hükümetleriyle paralel hareket etmeye çalışmıştır. Türkiye'deki partilerden ve politik kişilerden ziyade devleti muhatap almış, bu yüzden muhtelif zamanlarda birlikte yürüdüğü arkadaşlarıyla yollarını ayırmak durumunda kalmıştır.

Bu amaçla 18 Nisan 1943'te kurulan “Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu”na iştirak etmiştir. Bu kurumun ileri gelenleriyle anlaşmazlığa düştüğünden bu kurumdan istifa etmeyi tercih etmiş ve mücadelesini aktif bir şekilde sürdürebilmek için 23 Nisan 1944'te “Kıbrıs Millî Türk Halk Partisi (KMTHP)”ni kurmuştur. Genel sekreterliğini bizzat kendisinin yaptığı bu parti, birçok yerleşim biriminde teşkilatlanarak Ada'nın her tarafına yayılmıştır. KMTHP, Kıbrıs'ta Türkler arasında kurulan ulusal kimliğe sahip ilk siyasî parti olması açısından önemlidir. Onun ifadesine göre bu partinin temel gayesi “kanuni ve meşru yollardan yürüyerek, cemaatimiz için salah ve refah çarelerini aramaktır”.

Kıbrıs'ta Türklerin haklarını korumak için bütün siyasi partilerin ve kurumların bir araya geldiği ve 23 Aralık 1945'te kurduğu Kıbrıs Türk Kurumları Birliği'nin içinde onun ve temsil ettiği partinin de bulunduğu görülmektedir. 1948'de Kıbrıslı Türklerin ilk kez ve en büyük mitingini yapmış, ardından da Türk İşçiler Birliği'ni kurarak ve muhtelif meslek teşekküllerini ayrı ayrı birlikler halinde toplayarak, Rumların tahakkümünden kurtarmıştır. Onun sayesinde Kıbrıslı Türkler, örgütlenmeye başlamış ve kısa süre içinde kendilerine mahsus işçi/çiftçi birlikleri, esnaf odaları, kooperatif yapıları, gençlik teşkilatları kurmuşlardır.

Aynı yıl içinde sömürge yönetiminin Ada'da en eski müesseselerinden olan evkafın Türk toplumuna devredilmesiyle ilgili büyük bir gösteri düzenlemiştir. Bu gösteri, Ada sathında toplumsal bilincin millî mücadeleye dönüştüğü ilk kıvılcım olarak değerlendirilmektedir. Onun gayretleri ve liderliği sonucunda İngiliz sömürge yönetimi Kıbrıs Türk halkının isteklerine cevap vermek zorunda kalmıştır.

Daha sonraki yıllarda, KATAK ve KMTHP birleşerek, 23 Ekim 1949'da Kıbrıs Millî Türk Birliği (KMTB) adını almış ve Dr. Küçük, ilgili kurumun Genel Sekreterliğine seçilmiştir. Bu süre zarfında Kıbrıs Türk halkının ekonomik, toplumsal, siyasal, hukuksal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmış ve kamuoyu oluşturmak için büyük gösteriler tertiplemiştir. Bunun sonucunda şer'îye mahkemeleri ilga edilmiş, modern manada aile mahkemeleri kurulmuş, müftülük makamı ihya edilmiş, Türk eğitim kurumları ile Evkaf idaresinin Kıbrıslı Türk halkına devredilmesi

sağlanmıştır. Aralıksız 15 yıl mücadele etmesiyle Evkaf yönetimi, Kıbrıs Türk halkına devredilmiş ve Dr. Küçük, 14 Nisan 1956'da Evkaf Yüksek Konseyi Başkanlığı'na getirilerek, Evkaf binasına Türk bayrağını çekirmiş ve avlusuna Atatürk büstünü diktirtmiştir. Bu görevini, cumhurbaşkanı yardımcısı olduğu dönemde de sürdürmüştür.

Siyasî hayatında sömürge yönetiminin Kıbrıs Türk halkına yönelik tutumunu ve yaptığı haksızlıkları tenkit eden Dr. Küçük'ün aleyhine açılmış 47 kamu dâvası bulunmakta olup, bu dâvalardan birçok kez cezaya çarptırılmıştır.

Yunanistan'ın Kıbrıs'ı ilhak etmeye çalışması üzerine mücadelesini hızlandırarak, daha önce kurduğu KMTB adındaki siyasi teşekkülü, 15 Ağustos 1955'te Kıbrıs Türk'tür Partisi'ne dönüştürmüştür. Bu andan itibaren hem parti başkanı, hem de Kıbrıs Türk halkının tek lideri konumuna gelmiştir. 1955'te İngiltere'nin çağrısı üzerine Londra'da yapılan Türk, İngiliz ve Yunan Dışişleri Bakanlarının katıldığı üçlü konferansa gözlemci üye sıfatıyla davet edilmiştir. İngiltere'de 5.000 kişinin iştirak ettiği Trafalgar Meydanı'nda ateşli bir konuşma yaparak, Kıbrıs Türk halkının var oluş mücadelesini ve toplumsal haklarını uluslararası kamuoyuna duyurmuştur.

1955 Nisan'ında EOKA'nın Kıbrıslı Türklere yönelik saldırılarını başlatması üzerine Rum terörüne karşı direnmek ve Türk varlığını korumak için Kıbrıs Türk Mukavemet Birliği'ni kuran Dr. Küçük, belirlenen amaca ulaşamaması üzerine "Volkan" adında yeni bir teşkilat kurmuştur. EOKA'nın terör faaliyetlerini yakından takip etmekle birlikte ne yapılması gerektiğiyle ilgili raporlarını Türkiye'ye sunmuş ve bu yöntemle Kıbrıs Türk halkının can ve mal güvenliğini korumaya çalışmıştır.

Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak Türk hükümetleriyle yakından ilişki kurarak, Türkiye'nin Kıbrıs'a yönelik politikalarını belirlemede yardımcı olmuştur. Fikirlerinin Türkiye'de benimsenmesi üzerine Anadolu'nun dört bir yanında "Ya Taksim, Ya Ölüm" mitinglerine katılmış, bu surette Kıbrıs dâvasını Türk hükümetlerine ve kamuoyuna mal etmiştir. Şüphesiz ki, onun liderliğinde yapılan mücadelenin en önemli sonuçlarından birisi Kıbrıs meselesini Türk hükümetlerine ve kamuoyuna benimsetmiş olmasıdır. Ona göre Kıbrıs dâvasını Türkiye'ye mal etmeden Ada'daki Türk halkının İngilizlere ve Rumlara karşı korunması mümkün değildir.

Kıbrıs'ta bağımsız Türk belediyelerinin kurulmasında öncü rol aldığı gibi 1958'de Türk Mukavemet Teşkilatı'nın siyasi yapısı içinde de yer almış ve bu Teşkilat içinde *Ağrı* adıyla en yüksek rütbeye kadar ulaşmıştır.

Kıbrıs meselesiyle ilgili Türk ve Yunan başbakanlarının anlaşması üzerine 17 Şubat 1959'da Londra'daki konferansa katılmış ve Kıbrıs Türk halkını temsilen bu anlaşmaya imza koymuştur. Bu yönüyle Dr. Küçük, Zürih ve Londra antlaşmalarını eşit ortak olarak onaylama iradesini göstermiştir.

Yeni kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, Kıbrıs Türk halkını temsilen Cumhurbaşkanlığı Muavinliğine seçilen ilk Türk lider olarak tarihe geçmiştir. Rakipsiz olarak 3 Aralık 1959'da seçildiği bu görevine, ancak Rum saldırılarının başladığı 1963 Aralık ayına kadar devam etmiş ve ondan sonra kâğıt üzerinde kalmıştır.

Bu süre zarfında Kıbrıs'taki Türk köylerini ziyaret ederek sorunlarını tespit etmiş, ancak Cumhuriyet Hükümetine sunduğu raporun önemsenmediğini görmüştür. Nitekim Makarios'un 30 Kasım 1963'te Kıbrıs Anayasası'nın Türklere tanıdığı hakları ve sorumlulukları sınırlandırmak istemesi, cumhurbaşkanı yardımcısının veto hakkının ilga edilmesi, genel bütçenin oy çoğunluğuyla resmileşmesi, Türk ve Rum belediyelerin birleştirilmesi, Garanti ve İttifak Antlaşmalarının feshedilmesi gibi isteklerde bulunması, onu toplum lideri olarak harekete geçirmiş ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı sıfatıyla bunların tamamını veto etmiştir. Bu yöntemle Dr. Küçük, Ada'daki Türklerin azınlık statüsüne düşmesini engellemiştir.

Rum tedhişinin Türklere yönelmesiyle birlikte Kıbrıs Cumhuriyeti yıkılmış ve Kıbrıslı Türkler, kurucu ortağı olduğu Cumhuriyetten dışlanmak durumunda kalmıştır. Bunun üzerine Kıbrıslı Türkler, “Genel Komite” adında kendi öz yönetimlerini kurmuşlar, yasama ve yürütme erkini kendi üzerlerine almışlar ve Dr. Küçük’ü bu komitenin başkanlığına getirmişlerdir. Başkanlığı sırasında Ada’da yaşanan Rum saldırılarını önlemek ve Kıbrıslı Türklerin güvenliğini sağlamak amacıyla 30 Aralık 1963’te Lefkoşa’nın Türk ve Rum kesimlerini ayıran “Yeşil Hat Memorandumu”nu imzalamak zorunda kalmıştır.

Kıbrıslı Türklerin zorlu yıllarında küçük gettolara sıkışan halkın Türkiye’ye olan bağlılığını artırmak ve mücadele ruhunu canlı tutmak için çalışmıştır. Bu amaçla Türkiye’deki Kızılay Genel Merkezi’yle temasa geçerek Kıbrıs’ta İlk Yardım Hastanesini kurdurtmuş, ardından sağlık personeli, ilaç, tıbbî malzeme, kan, gıda, çadır, battaniye, giyim vb. yardımların hava ve deniz yoluyla Ada’ya ulaştırılmasını sağlamıştır. Aynı zaman dilimi içinde evini terk etmek zorunda kalan Türkler için göçmen evlerinin yapılmasını sağlamıştır.

Kıbrıslı Türkler, 1960 rejiminin yıkılmasıyla birlikte güvenliklerini sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılamak gayesiyle 27 Aralık 1967’de Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi’ni kurmuşlar ve başına Dr. Küçük’ü getirmişlerdir. Böylece o, bağımsız Kıbrıs Türk devletinin temellerini atan kişi olarak tarihe geçmiştir. Bu yönetimin “geçici” olmasına rağmen Kıbrıs Cumhuriyeti’ni ve Anayasa’nın varlığını gözeterek 15 Şubat 1968’de 2. kez cumhurbaşkanlığı yardımcılığına seçilmiştir. Bu görevini 18 Şubat 1973’e kadar sürdürmüş olsa da 1973 seçimlerine katılmayarak, cumhurbaşkanlığı yardımcılığı görevinden ayrılmış ve yerini Rauf R. Denктаş’a bırakmıştır. Böylece aktif olarak sürdürdüğü siyasî hayatına son vermiştir.

Bundan sonraki yaşamında siyaset üstü kalmayı tercih ederek, hiçbir siyasî partiye üye olmamış veya herhangi bir partiye karşı tutum takınmamıştır. Her ne kadar siyasetten ayrılrsa da Kıbrıs Türk halkı için yaptığı mücadeleyi bırakmamış ve birçok konuda hizmet etmeye devam etmiştir. Özellikle gazeteci kimliğiyle Kıbrıs Türk halkının mücadelesine ve davasına bayraktarlık yapmıştır. Kıbrıs Türk halkının sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel sorunlarına yönelik çözümler üretmeye ve tespitlerde bulunmaya çalışmış olup, bu faaliyetlerini, rahatsızlandığı 1980 yılına kadar kesintisiz bir şekilde sürdürmüştür. Bu dönem zarfında Kıbrıs Türkü’nün arzulanan çağdaş düzeye ulaşması için çaba harcamış ve var oluş mücadelesini tüm dünyaya duyurmaya çalışmıştır.

Kıbrıs Türk halkının mücadelesini *aşacağımız çok sarp ve çetin maniler vardır. Bizim neslimiz, aşılmaz zannedilen yollarda yürüyerek gayesine varan bir millettir. Bu dâva, memleket dâvası, gençlik dâvasıdır. Bizi kurtaracak millî bir mücadeledir* şeklinde tanımlarken, Kıbrıs Türk halkının sorunlarına sahip çıkan, meseleyi dünyaya tanıtan, hepsinden önemlisi Türkiye’ye millî dava olarak benimseten Dr. Küçük, başta Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıs’ın tarihinde önemli iz bırakan liderlerden biri olmuştur.

Tüm hayatı boyunca Türkiye’ye hudutsuz bağlılık ve güven duygusu besleyen Dr. Küçük, Mustafa Kemal Atatürk’e ve Türk milliyetçiliğine bağlı kalmış, buna karşın Enosis’e ve İngiliz sömürge yönetimine karşı mücadelesini sürekli canlı tutmuştur. Buna istinaden *Türkiye için hayati olduğu kadar şeref ve haysiyet meselesi olan Kıbrıs dâvasının, Türkiyesiz hiçbir zaman halledilemeyeceğini* belirterek, bu süreç zarfında Türkiye ile Kıbrıs Türkleri arasında “gönül bağı” kurmaya çalışmıştır.

53 yıllık mücadelesi sonunda, 15 Kasım 1983’te KKTC’nin ilanını büyük bir heyecanla karşılamış ve hastalığının devam etmesine rağmen hayata yeniden doğmuş gibi mutlu olduğunu belirtmiştir. Cumhuriyetin ilanında kısa bir süre sonra

15 Ocak 1984'te tedavi gördüğü Londra'da hayatını kaybetmiş olup, cenazesi KKTC'ye getirildikten sonra Cumhuriyet Meclisi'nde iki gün boyunca katafalkta kalmış, 23 Ocak günü Lefkoşa'daki geçici kabrine devlet töreniyle gömülmüş ve ardından ebedi istirahatgâhi olan Anıttepe'ye Aralık 1989'da defnedilmiştir.

Dr. Küçük'ün adının, KKTC ve Türkiye'de çeşitli kurum ve kuruluşlara verilerek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede Türk Silahlı Kuvvetlerinin girişimi ile şahsına "Kıbrıs Üstün Cesaret ve Feragat Altın Madalyası" tevdi edilmiş, ailesi tarafından kurulan vakıf ve müzeyle adı ebedileştirilmiş ve anısına hürmeten Halkın Sesi gazetesinde vefat tarihi olan 15 Ocak ve doğum tarihi olan 14 Mart günlerinde başyazı sütunu boş bırakılarak yayımlanmıştır.

Dr. Küçük'ün, gazeteci kimliği ile yazdığı makale sayısı 2.000'in üzerinde, kaleme aldığı ya da kendi adına redakte edilen eserlerinin ise aşağıdaki gibi olduğu tespit edilmiştir:

1. The Voice of Cyprus, Nicosia, 1956.
2. Dr. Fazıl Küçük'ten Özlü Sözler 1906-1984, Haz. Dr. Fazıl Küçük Vakfı, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 2003.
3. Evkaf'ın Kayıtsız Şartsız Türk Toplumuna Devri-Teslimi, 56 Yıl Süren Kavga, KKTC Vakıflar İdaresi Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, Lefkoşa, 1999.
4. Mücadelemizin Görkemli Günleri, Yayına Haz. Çiler İncirli, Der. Altay Sayıl, KKTC Dışişleri ve Savunma Bakanlığı Tanıtma Dairesi, Kıbrıs, 1998.
5. Kıbrıs Türk Dâvası ve Kıbrıs'ta Rum Vahşeti, Devlet Basım Evi, Lefkoşa, 2002.
6. 1821'den Bu Yana Kıbrıs Türkünün Bilinmeyen Tarafları, Gösterdiği Kahramanlıklar, Türklüğün Gurur ve Şerefini Koruma Mücadeleleri, Yay. Haz. Altay Sayıl, Dr. Fazıl Küçük Vakfı ve KKTC Kamu İşçileri Sendikası Yayınları, Lefkoşa, 2000.

Soyalp TAMÇELİK

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları:

BCA, Dosya No.B2, Fon Kodu:30.1.0.0, Yer Kodu:40.241.14.

FCO, 141/3969, S.888/58, 1957-1960, 10 December 1957.

FCO, 141/3969, S.888/58, 1957-1960, 18 January 1958.

Halkın Sesi Arşivi, 10 Mayıs 1955, No.3697, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 14 Mart 1942, No.1, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 14 Mart 1982, No.15822, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 15 Ocak 1994, No.16752, s.7.

Halkın Sesi Arşivi, 16 Ağustos 1944, No.450, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 17 Temmuz 1955, No.37445, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 25 Nisan 1943, No.255, s.2.

Halkın Sesi Arşivi, 25 Nisan 1944, No.408, s.1.

Halkın Sesi Arşivi, 29 Nisan 1944, No.410, s.1.

KKTC MAAD, R.N.9400, K.N.111.

Telif Eserler:

ALASYA, Halil Fikret: "Kıbrıs Türk Barış Harekâtı", **VIII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, C III, Ankara 1983, s.2043-2068.

ALTAN, Mustafa Haşim, **Belgelerle Kıbrıs Türk Vakıflar Tarihi (1571-1974)**, C II, Lefkoşa 1986.

ARMAOĞLU, Fahir, **20. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1914-1980)**, C II, Ankara 1989.

DENKTAŞ, Rauf R., **Arşiv Belgeleri ve Notlarla İlk Altı Ay**, Lefkoşa 1992.

DENKTAŞ, Rauf R., **Karkot Deresi**, Lefkoşa 1993.

DENKTAŞ, Rauf R., **The Cyprus Problem**, Lefkoşa 1974.

DRUŞOTİS, Makarios, **Kıbrıs 1963-1964 İlk Bölünme**, Galeri Kütür Yayınları, Lefkoşa 2015.

GÜREL, Şükrü S., **Kıbrıs Tarihi (1878-1960), Kolonyalizm, Ulusçuluk ve Uluslararası Politika**, C II, İstanbul 1985.

KASIMOĞLU, Ertan, **Eski Günler Eski Defterler**, Lefkoşa ty.

KÜÇÜK, Fazıl, **Evkaf'ın Kayıtsız Şartsız Türk Toplumuna Devri-Teslimi, 56 Yıl Süren Kavga**, KKTC Vakıflar İdaresi Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, Lefkoşa 1999.

KÜÇÜK, Fazıl, **Mücadelemizin Görkemli Günleri**, Yayına Haz. Çiler İncirli, Der. Altay Sayıl, KKTC Dışişleri Bakanlığı Tanıtma Dairesi, Lefkoşa 1998.

KÜÇÜK, Fazıl, **The Voice of Cyprus**, Nicosia 1956.

KÜÇÜK, Süheyla, **Dr. Küçük'le Bir Ömür**, Selen Ofset Yayınları, Lefkoşa 2009.

MANİZADE, Derviş, **65 Yıl Boyunca Kıbrıs, Yazdıklarım-Söylediklerim**, Kıbrıs Türk Kültür Derneği İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1993.

OBERLING, Pierre, **Bellapais'e Giden Yol**, Der. Mehmet Erdoğan, Ankara 1988.

RICHTER, A. Heinz, **A Concise History of Modern Cyprus 1878-2009**, Pelus, Berlin 2010.

TEKPINAR, Kemal ve DOĞASAL, Demiray, **Dr. Fazıl Küçük (1906-1984)**, C I-II, Lefkoşa 1991.

ÜNLÜ, Cemalettin, **Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)**, İstanbul ty.

Belgesel ve İnternet Sayfaları:

Dr. Fazıl Küçük Vakfı Belgeseli, KKTC MEB, <http://ektv.mebnet.net/video/57/dr.-faz%C4%B1l-kucuk-un-hayat%C4%B1?channel Name=Liderlerimiz>, (Erişim Tarih:01.05.2022).

<https://www.halkinsesikibris.com/dr-fazil-kucuk-muzesi/dr-fazil-kucukun-kaleminden-yasadiklari-h149991.html> (Erişim Tarih:29.04.2022).

TURGUD, Peker, “Dr. Fazıl Küçük’ün Mücadeleci Kişiliği Yanında En Büyük Özellięi Atatürk Devrimlerine Olan Bağlılığı”,

Halkın

Sesi

Gazetesi,

<https://www.halkinsesikibris.com/dr-fazil-kucuk/dr-fazil-kucukun-mucadeleci-kisiligi-yaninda-en-buyuk-ozelligi-ataturk-d-evrimlerine-olan-bagliligi-h169731.html> (Erişim Tarih:29.04.2022).

03/02/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/fazil-kucuk-1906-1984/?pdf=5317> adresinden eriřilmiřtir